

*Др Зоран Јовановић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу*

*УДК: 004.45:35
DOI: 10.46793/XXIV-13.309J*

ЕЛЕКТРОНСКА УПРАВА У ПОСЕБНИМ УПРАВНИМ ОБЛАСТИМА*

Резиме

Иако су посебни управни поступци бројни и разноврсни, у овом истраживању пажња ће бити усмерена на само неке од њих. Избор посебних управних поступака који ће бити анализирани извршен је према њиховом значају и учесталости у пракси. Имајући то у виду, аутор се у истраживању осврће на институте и појавне облике електронске управе у: пореском поступку, царинском поступку, као и поступку у вези са државним премером и катастром. Такође, аутор рада осврћуће се и на инспекцијски надзор и на остале посебне управне прописе који садрже институте електронске управе.

Кључне речи:: *електронска управа, државна управа, посебни управни поступци, порески поступак, царински поступак, инспекцијски надзор.*

1. Уводне напомене

У правном систему Републике Србије, поред општег управног поступка јављају се и посебни управни поступци уређени посебним законима. Они настају као плод потребе да се поједине области управног деловања уреде другачије од правила општег управног поступка због специфичног предмета, посебних метода рада, лица која учествују у тим поступцима и интереса који се у њима штите. У посебним управним поступцима могу се идентификовати различита одступања у односу на општи управни поступак по питању „права жалбе, суспензивног дејства жалбе, ванредних правних средстава, поступка извршења управног акта, али и других процесних института, као што су

* Рад је написан у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2022. годину који се финансира из средстава Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

доказна средства, начин достављања, застарелост, па чак и појединих основних начела предвиђених Законом о општем управном поступку.“¹

2. Електронска управа и Закон о пореском поступку и пореској администрацији

Однос управног и пореског права може се одредити као однос општег и посебног. Пореско право, између осталог проучава и поступање пореско-управних органа у специфичном, посебном управно-пореском поступку. Посебност пореског поступка огледа се у специфичним методама рада и деловања пореских органа, као и интересима који се штите у пореском поступку, итд.

Због тога је управно-порески поступак уређен нормама посебног закона – Закона о пореском поступку и пореској администрацији (у даљем тексту ЗППА)², којим се одступа од правила општег управног поступања. ЗППА уређује правила у вези са поступком утврђивања, наплате и контроле јавних прихода (порески поступак), права и обавезе пореских обвезника, регистрацију пореских обвезника и пореска кривична дела и прекршаје.³ Између ЗППА и Закона о општем управном поступку важи однос општег и посебног закона. То значи да ће се порески поступак спроводити по начелима и правилима општег управног поступка, уколико ЗППА није другачије уредио поједино питање.

2.1. Електронска комуникација у управно-пореском поступку

Попут општег управног поступка и порески поступак препознаје и уводи електронске облике комуникације између грађана, привредних субјеката и органа пореске управе. Како информационо-комуникационе технологије имају велики значај у активностима привредних субјеката, то је условило стварање регулативе о дигиталним начинима комуникације са пореским органима. Тако је за различита писмена, поднеске и захтеве предвиђено да се могу поднети у електронском облику, путем портала еУправе.⁴ Међутим за банке, као посебно значајне привредни субјекте, предвиђена је обавеза електронске размене података и документације са Пореском управом. Разлог томе налази се у економској снази банака, њиховој дигиталној развијености и количини

¹ Лончар, З., *Посебни управни поступци*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 4/2016, стр. 1236.

² Закон о пореском поступку и пореској администрацији, Сл. гласник РС, бр. 80/2002 и 30/2018.

³ Вид. чл. 1, ЗППА.

⁴ То је случај са захтевом за повраћај више или погрешно плаћеног пореза, споредних пореских давања, рефакцију, односно рефундацију пореза. Вид. чл. 10, ЗППА.

документације која се свакодневно размењује са пореским и другим управним органима.

Електронска комуникација и размена података поред привредних субјеката, предвиђена је и за управне органе и организације. Државни органи и организације, затим органи територијалне аутономије, као и органи локалне самоуправе имају дужност да Пореској управи доставе чињенице до којих дођу у вршењу својих послова, а које могу бити од значаја за утврђивање пореске обавезе.⁵ Порез представља један од главних прихода државе, па самим тим се јавља и дужност свих органа да пружи допринос на том плану и олакшају рад Пореској управи достављањем података. Достављање и размена података врши се у електронском облику.

У вези са појединим органима предвиђене су и посебне обавезе по питању електронске комуникације. Тако, Агенција за привредне регистре доставља обавештење Пореској управи о извршеним уписима у Регистар привредних субјеката електронским путем, суд, органи локалне самоуправе, адвокатска комора, професионална удружења, такође, достављају Пореској управи податке о упису у своје регистре електронским путем.⁶ Треба поменути да је електронска размена података у овим случајевима правило и да се од њега не може одступити, чиме се принцип електронске комуникације у пуном обиму уводи у односу на размену података са Пореском управом.

2.2. Јединствени порески информациони системи јединица локалне самоуправе

Један од значајнијих института електронске управе у области пореза јесте јединствени порески информациони систем јединица локалне самоуправе. Јединицама локалне самоуправе дато је у надлежност да прикупљају одређене врсте пореза (нпр. порез на имовину), па јединствени информациони систем на локалном нивоу има за циљ да олакша и убрза наплату пореза, али уједно и да омогући вођење евиденција о наплаћеним јавним приходима. Због тога је Канцеларија за информационе технологије и електронску управу током 2018. године успоставила јединствени информациони систем локалних пореских администрација у Државном дата центру и успоставила телекомуникациону мрежу по целој територији Србије.⁷ У оквиру ове платформе, воде се различити подаци о пореским обвезницима, попут назива, личног имена, ПИБ-а, подаци из пореских пријава и подаци о наплати јавних прихода, итд.⁸ „Захваљујући централизацији података, грађанима и привреди омогућава да „на клик” виде

⁵ Чл. 158, ст. 1, ЗППА.

⁶ Чл. 29, ЗППА.

⁷ Канцеларија за информационе технологије и електронску управу, ЈИС ЛПА – Градимо дигитално друштво, доступно на: <https://www.ite.gov.rs/tekst/2984/jis-lpa.php>, 2.9.2022.

⁸ Чл. 159, ст. 3, ЗППА.

све своје пореске обавезе на територији Републике Србије као и да електронским путем поднесу пријаву за утврђивање пореза на имовину. Иако централизован, овакав начин обраде података неће нарушити специфичност и самосталност локалних администрација, већ ће им обезбедити боље праћење и благовремено ажурирање евиденција. Такође, Министарство финансија и Пореска управа ће имати комплетан електронски увид у локалну пореску аналитику свих 4.803.275 физичких лица, 208.278 правних лица и 265.193 предузетника у Републици Србији⁹.

У јединственом информационом систему локалних пореских администрација могу се предузети подаци из различитих регистара као што су Регистар пребивалишта, Регистар привредних друштава, Катастар непокретности и других. Могућност приступа подацима које обједињује овај регистар остварује се по захтеву о коме одлучује надлежна служба Владе, органи и организације којима су ти подаци неопходни за доношење одлука у управним и другим јавним поступцима, који су законом прописани.¹⁰

Након што се пријаве на одговарајући начин, физичка и правна лица преко јединственог информационог система могу поднети различите пореске пријаве, попут пријаве о утврђеном порезу на имовину правних лица, пријаве за утврђивање пореза на имовину физичких лица, пријаве за утврђивање локалне комуналне таксе за истицање фирме на пословном простору, пријаве за утврђивање накнаде за заштиту и унапређивање животне средине, итд.¹¹ Поред тога, на свом профилу они могу извршити преглед рачуна, односно стања обвезника, што олакшава и убрзава приступ информацијама од значаја за регулисање јавних обавеза.

2.3. Порески акт и његово достављање

У пореском поступку прави се разлика између пореског акта и пореског управног акта. Порески акт представља акт процесног карактера који се односи на различите радње у пореском поступку. Са друге стране, порески управни акт јесте појединачни акт којим Пореска управа решава о конкретној и појединачној пореској ситуацији, тј. правима, обавезама или правним интересима лица на кога се односи такав акт. Порески управни акт може имати форму решења или закључка, а доноси се у писменом (писаном) облику,¹²

⁹ Портал еУправа, Локална пореска администрација, доступно на: <https://euprava.gov.rs/usluge/5194>, 13.9.2022.

¹⁰ Вид. чл. 159, ст. 6, ЗППА.

¹¹ еУправа, Јединствени информациони систем локалне пореске администрације, <https://lpa.gov.rs/jisportal/homepage>, 13.9.2022.

¹² Сматрамо адекватним да укажемо на једну ствар термилошке природе. Када говоримо о форми акта, треба говорити о писаним, а не о писменим актима. Појам писмени акт би требао да се користи за квалификацију једног акта као уредног, односно написаног и израђеног у складу са граматичким и језичким правилима.

односно у облику електронског документа у смислу Закона о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању.¹³ Као и порески управни акт и други порески акти се доносе у писаној форми која подразумева и електронски облик.

Посебно значајан аспект електронске управе у пореском поступку односи се на институт достављања. Наиме, прописано је неколико могућих начин достављања пореског акта, међу којима фигурира и достављање електронским путем на електронску адресу пореског обвезника или преко јединственог електронског сандучића, тј. Портала еУправа.

Када пореском обвезнику који је физичко лице, треба доставити порески акт, могућност електронског достављања разликује се у односу на то да ли порески обвезник доставља пореске пријаве у електронском или папирном облику. Уколико је порески обвезник (физичко лице) већ покренуо електронску комуникацију, односно уколико је поднео пореску пријаву у електронском облику, сматра се да је имплицитно прихватио електронску размену писмена, па се њему порески акт може доставити електронским путем. У овом случају није неопходна сагласност физичког лица за достављање пореског акта електронским путем.

Међутим, уколико је порески обвезник, који је физичко лице, доставио пореске пријаве Пореској управи у писаној форми, за електронско достављање пореског акта неопходна је сагласност пореског обвезника.¹⁴ ЗППА не наводи да ли се ради о претходној или накнадној сагласности, али имајући у виду последице које могу настати неправилним достављањем, односно пропуштањем пријема пореског акта, мишљења смо да сагласност мора да буде дата јасно и изричито. Одредбе која се тичу достављање пореског акта пореском обвезнику односе се и на остале учеснике у поступку према којима треба извршити достављање.

Електронско достављање које извршено преко одговарајућег портала Пореске управе сматра се достављеним даном постављања документа на страницу портала.¹⁵ Чини се да овакво решење није најадекватније зато што не одговара у потпуности принципу правне сигурности. Наиме, објављивање документа на порталу треба да прати и одговарајућа активност пореског обвезника који треба да приступи порталу и документу, па смо мишљења да би наведену одредбу требало изменити тако што ће се оставити одговарајући временски рок од 8 или 15 дана од дана постављања документа на портал, како би се сматрало да је достављање успешно извршено.

Док је код пореских обвезника која су физичка лица могућност електронске комуникације и електронске размене податка и даље ствар избора, код правних лица пореских обвезника ситуација је другачија. Наиме, порески

¹³ Вид. чл. 35, ст. 1, ЗППА.

¹⁴ Вид. чл. 36, ст. 12, ЗППА.

¹⁵ Чл. 36, ст. 13, ЗППА.

обвезници – правна лица, као и фондови који врше обраду и унос података у пословне књиге на рачунару имају дужност да обезбеде изводе из електронских књига, приступ и увид у електронске књиге, као и приступ и увид у софтверску и хардверску опрему, онда када то захтева надлежни порески орган.¹⁶ Поред тога, правна лица која су порески обвезници морају да забележе и документују сваку промену електронских поступака и електронских датотека, како би се смањио простор за злоупотребе.

Електронска комуникација између пореских обвезника и Пореске управе, одвија се, између осталог и у вези са пореским пријавама, односно извештајима пореског обвезника о оствареним приходима, извршеним расходима, добити, имовини, промету добара и услуга и другим трансакцијама значајним за утврђивање пореза.¹⁷ Тако се у електронском облику подноси пореска пријава за порезе на додату вредност, порезе на добит правних лица (осим пореза на добит правних лица по одбитку), годишњи порез на доходак грађана, акцизе, порез на приходе од самосталних делатности за предузетнике који воде пословне књиге, порезе на премије животног осигурања и друге пореске облике.¹⁸

Како се сама пореска пријава подноси електронским путем, тако се и неопходна комуникација у вези са том пријавом одвија на исти начин. Прво опомена за плаћање пореза може бити достављена електронским путем, што обухвата и СМС поруке. Даље, ако пореска пријава садржи формалне недостатке или грешке математичке природе, Пореска управа у електронском облику обавештава подносиоца пријаве о уоченим грешкама. У случају потребе за одлагањем плаћања дугованог пореза, захтев за одлагање плаћања се, такође, може поднети у електронском облику.

3. Царински закон и институти електронске управе

У циљу заштите финансијских интереса државе, остваривања легалних токова трговине, спречавања нелегалних токова новца, као и заштите животне средине и сигурности грађана Србија је уредила посебне поступке у вези са царинама. Царине се могу одредити као специфичне обавезе увозника, односно извозника, у вези са оном робом која се увози или извози са територије Републике Србије, да плате одређену суму у корист државе. Активности њихове наплате обављају посебни управни органи, попут Управе царина и њених организационих јединица, што значи да се пред њима одвија посебан царински поступак који је уређен Царинским законом¹⁹. Уколико неко од питања није регулисано овим законом, на њега се примењују норме општег

¹⁶ Вид. чл. 37а, ЗППА.

¹⁷ Чл. 38, ЗППА.

¹⁸ Чл. 38, ст. 7, ЗППА.

¹⁹ Царински закон, Сл. гласник, бр. 95/2018, 91/2019, 144/2020.

управног поступка, што аналогijом важи и за поменуте „дигиталне одредбе“ посебних управних поступака. Такође, поред тих одредби Царински закон познаје и посебне институте електронске управе.

У обављању послова из своје надлежности, царински органи користе значајан број информација и података који се односе на увознике и извознике. Зато, царински органи морају сарађивати са другим органима који воде базе података, али и са привредним субјектима на које се односе прописи, па је неопходно предвидети и успоставити одговарајуће начине комуникације. Царински закон предвиђа да се размена информација, попут декларација, захтева, одлука између царинских органа, као и између царинских органа, као и чување информација врше коришћењем техника електронске обраде података.²⁰ Реч је о употреби информационо-комуникационих технологија у раду са подацима, чиме се тежи олакшавању приступа подацима, брзини самог царинског поступка и самим тим заштити интереса увозника и извозника. Одступање од електронске обраде података може се догодити само у случају привремене техничке спречености за њихово коришћење или када то захтевају правила и формалности царинског поступка.

Влада је надлежна да утврди програме који се тичу развоја електронских система за размену и чување података, а као приоритети у таквим програмима постављају се усаглашена размена информација на основу међусобно прихваћених модела података формата порука, преобликовање царинских и других повезаних процеса ради побољшања ефикасности, ефективности и једнообразне примене, као и смањења трошкова усклађивања и понуда широког опсега електронских царинских услуга различитим привредним субјектима у тежњи за прилагођавањем и усклађивањем ових програма са европским.²¹

Приликом коришћења информационо-комуникационих технологија, царински органи посебну пажњу морају да посвете сортирању и обради посебних врста података. Реч је, пре свега, о подацима о личности, пословним и државним тајнама са којима се ови органи неретко сусрећу у свом раду. Овим подацима се мора посветити посебна пажња, посебно када се обрађују електронским путем, будући да се јављају ризици од коришћења нових технологија. Зато се посебна пажња мора посветити информационој безбедности у раду органа управе у области царина.

Поред обраде података, употреба информационо-комуникационих технологија и дигитализација рада органа управе видљива је и у активностима које се односе на царинску контролу. Наиме, царинска контрола се може састојати од различитих активности, попут прегледа робе, узимања узорака, провере тачности и потпуности информација, провере постојања, веродостојности и важности исправа, итд. Да би се ове активности успешно спровеле потребно је одговарајуће техничко знање, али и посебан поступак.

²⁰ Вид. чл. 5, ст. 1, Царинског закона.

²¹ Чл. 243, ст. 2, Царинског закона.

Због тога се царинска контрола, поред насумичних провера превасходно заснива на анализи ризика уз коришћење техника електронске обраде података, што је један од појавних облика електронске управе у овом посебном управном поступку.²²

4. Закон о државном премеру и катастру

Основни закон у области државног премера и катастра јесте Закон о државном премеру и катастру²³. Предмет овог закона јесу стручни послови и послови државне управе које се односе на државни премер, катастар непокретности, катастар водова, адресни регистар, итд. Ова посебна управна област је од великог значаја за нормално одвијање привредних и друштвених токова, будући да од тачности уписа података и саобразности стања у пракси са стањем у јавним књигама, зависи остваривање многих права и интереса грађана, која су посредно или непосредно у вези са непокретностима.

Један од основних регистара у овој управној области јесте Катастар непокретности. У катастру се чувају и воде различити подаци о бројним непокретностима, али и лицима која имају одређена права или обавезе у вези са њима. Због тога је Катастар у сталној комуникацији и размени података са државним органима, привредним субјектима и грађанима. Циљ такве комуникације јесте да се стање из праксе „преслика“ у регистрима и самим тим омогући сигуран промет непокретности. Имајући то у виду, државни органи који воде евиденције о месту пребивалишта или боравишта физичких лица, као и организација који води регистар привредних субјеката, дужни су да на захтев Републичког геодетског завода,²⁴ који води Катастар, да доставе податке о физичким лицима, привредним субјектима, непокретностима и другим објектима у вези са којим је потребно извршити управни рад у Катастру. Такође, обавеза је органа да Заводу, на његов захтев достављају податке у електронском облику коришћењем WEB сервиса.²⁵

5. Геодетско-катастарски информациони систем

Користећи се могућностима нових технологија, а ради лакшег и ефикаснијег приступа његовим подацима и услугама, Закон о државном премеру и катастру предвидео је Геодетско-катастарски информациони систем. Овај систем садржи податке и сервисе података који се односе на основе геодетске радове, катастар непокретности, адресни регистар, регистар

²² Чл. 33, ст. 2, Царинског закона.

²³ Закон о државном премеру и катастру, Сл. гласник, бр. 72/2009, 65/2013, 15/2015 – одлука УС, 96/2015, 47/2017 и 41/2018 – др. закон.

²⁴ У даљем тексту Завод.

²⁵ Вид. чл. 119, ст. 5, Закона о државном премеру и катастру.

просторних јединица, регистар географских имена, катастра водова, топографско-картографских података и других значајних података.²⁶

Занимљиво је да Закон о државном премеру и катастру предвиђа и основне принципе на којима треба градити Геодетско-катастарски информациони систем. По нашем мишљењу, то је одлична нормативна пракса коју треба да прате и други прописи који предвиђају изградњу информационих система у посебним управним областима. Принципи којима се обезбеђује прикупљање, управљање, одржавање и приступ Геодетско-катастарског информационог система су: вођење података на једном референтном месту и омогућавање приступа и замене података на различитим нивоима у оквиру Завода; вођење као метаподатака, информација о подацима и сервисима које описују и омогућавају њихово проналажење; дефинисање података и сервиса уз поштовање националних и међународних стандарда; омогућавање корисницима изван Завода приступа са јасно приказаним подацима преко *web* сервиса; омогућавање издавања докумената у електронском или другом облику; обезбеђивање услуга електронског пословног промета за коришћење података и сервиса који захтевају плаћање таксе и обезбеђивање мера заштите информационог система у свим фазама функционисања.²⁷

Изложени принципи већински покривају захтеве који се стављају пред имплементацију система или подсистема електронске управе у посебне управне области. На првом месту, електронски системи се воде због података и информација које треба чувати, обрађивати и размењивати са другим органима и субјектима, па они представљају примарни предмет и разлог увођења нових технологија. Наравно, системи се не уводе због самих података, већ због заштите права и интереса грађана и побољшања позиције странке у поступку. У регистрима се мора водити рачуна о метаподацима, односно пратећим подацима који следе збирку података и нуде информације о томе ко им је приступио, када, због чега, итд. Све ове информације могу бити од значаја када се разматра заштита и безбедност информација. Транспарентност и отвореност јесу принципи који додатно позитивно утичу на позицију странке, а они се оваплоћују тако што се поједине базе података и сервиси чине доступним заинтересованој јавности.

Плаћање различитих такси електронским путем у циљу добијања услуге или одређеног писмена јесте још један принцип који се поставља у имплементацији електронске управе. Када се услуга добија електронским путем, потребно је предвидети и да се пропратне активности дигитализују. На крају, одговарајуће мере у циљу заштите информационих система преко којих се успоставља електронска управа неопходне су како би се обезбедило безбедно и сигурно електронско окружење. Сигурно информационо окружење

²⁶ Чл. 157, Закона о државном премеру и катастру.

²⁷ Вид. чл. 158, Закона о државном премеру и катастру.

утиче и на развој поверења грађана у електронску управу.²⁸ Поред тога, мерама информационе безбедности штити се сам правни поредак и управни поступак.

Као додаток, сматрамо да је у принципима требало поменути и заштиту података о личности, будући да се подаци о личности у великом боју користе у овом информационом систему. Подаци о личности представљају значајан део приватности, па је потребно и у оквиру принципа скренути пажњу на потребу за њиховом безбедношћу и заштитом.

На крају, указујемо на то да је детаљан садржај, начин формирања и одржавања геодетско-катастарског информационог система уређен Правилником о геодетско-катастарском информационом систему.²⁹

6. Закон о инспекцијском надзору

Садржина, врста, облици и поступак инспекцијског надзора, као и овлашћења, односно обавеза учесника у инспекцијском надзору, као значајној активности управних органа, уређена у Законом о инспекцијском надзору.³⁰ Овим прописом су у поступак инспекцијског надзора уведени и поједини елементи електронске управе, од којих се посебно издваја јединствено функционално софтверско решење, односно дигитални портал „е-Инспектор“.

„е-Инспектор“ је јединствени информациони систем за републичке инспекције који омогућава дигитализацију рада инспекција и аутоматизовану процену ризика, као и планирање инспекцијског надзора. Систем омогућава прелазак на еПисарницу и еАрхивирање, ефикасно извештавање и координацију инспекција, у циљу избегавања преклапања надзора, доступности свих регистара инспекцијама и боље инспекцијско-судске праксе.“³¹

Сви инспектори су у свом раду дужни да користе овај функционални јединствени информациони систем у раду.³² Како се о инспекцијском надзору, за потребе праћења стања у одређеној области и праћења рада воде евиденције, портал е-Инспектор обухвата евиденције надзираних субјеката и објеката инспекцијског надзора које чине Регистар података о инспекцијском надзору.³³ Овај Регистар представља дигитализовану, јединствену и централизовану базу

²⁸ За више о односу поверења грађана и електронске управе вид. Welch, E., Hinnant, C., Moon, J., *Linking Citizen Satisfaction with E-Government and Trust in Government*, Journal of Public Administration Research and Theory vol. 5 no. 3/2004, pp. 371-391.

²⁹ Вид. Правилник о геодетско-катастарском информационом систему, Сл. гласник РС, бр. 124/2012.

³⁰ Закон о инспекцијском надзору, Сл. гласник РС, бр. 36/2015, 44/2018, 95/2018.

³¹ Канцеларија за информационе технологије и електронску управу, еИнспектор, доступно на: <https://www.ite.gov.rs/tekst/2691/einspektor.php>, 13.9.2022.

³² Вид. чл. 46, ст. 3, Закона о инспекцијском надзору.

³³ Чл. 43, ст. 3, Закона о инспекцијском надзору.

података, чиме се олакшава размена информација и комуникације између инспекцијских и других органа јавне власти.

Увођење дигиталних института и портала е-Инспектор у рад инспекција отвара могућност транспарентног рада који олакшава и поступак провере законитости инспекцијског рада и рада самих инспектора.³⁴ Од тога корист имају грађани, који могу да се поуздају у рад инспекцијских служби и контролни надзор над њима, али и читаво друштво будући да се инспекцијским радом утиче на исправљање погрешног и незаконитог рада свих пословних субјеката. Због тога, електронска управа заузима посебно место и у области инспекција, па треба даље радити на развоју нових дигиталних могућности инспекцијских органа.

7. Остали посебни управни прописи који познају институте електронске управе

Поред наведених, у правном систему Србије јавља се низ прописа и посебних управних поступака који познају и уводе одређене институте електронске управе. Имајући у виду да је њихов број велики, готово је немогуће идентификовати све посебне облике електронске управе у посебним прописима. Ипак, поменућемо неке од њих.

У области образовања, Законом о основном образовању и васпитању,³⁵ предвиђа се да школе могу водити електронске евиденције у оквиру јединственог информационог система просвете. Такође, ту је и Портал ес/Дневник. У области здравствене заштите, Законом о здравственој заштити³⁶ основан је Регистар здравствених установа, као електронска, централна, јавна база података о регистрованим здравственим установама.³⁷ Законом о полицији³⁸ уређена је платформа за електронску комуникацију, размену података и информација између органа управе и оних организација које се баве спречавањем организованог криминала. Ова платформа јесте основ за успостављање националног криминалистичко-обавештајног система, који треба да обезбеди евидентирање различитих информацијама и података у вези са кривичним делима и другим околностима од значаја за рад и функционисање органа безбедности.³⁹ Законом о социјалној заштити,⁴⁰

³⁴ Вид. Влатковић, М., Јовановић, З. *Управни надзор*, Крагујевац 2016, стр. 136.

³⁵ Закон о основном образовању и васпитању, Сл. гласник РС, бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018.

³⁶ Закон о здравственој заштити, Сл. гласник РС, бр. 25/2019.

³⁷ Чл. 46, ст. 3, Закона о здравственој заштити.

³⁸ Закон о полицији, Сл. гласник РС, бр. 6/2016, 24/2018, 87/2018.

³⁹ Вид. чл. 34а, Закона о полицији.

⁴⁰ Закон о социјалној заштити, Сл. гласник РС, бр. 24/2011.

предвиђено је да евиденције о корисницима, правима која су остварили и услугама које су им пружене воде у електронском облику.⁴¹

За крај, сматрамо да је потребно посебно поменути Агенцију за привредне регистре, која се показала као један од најбољих примера примене имплементације електронске управе у раду органа. У надлежност Агенције, Законом о агенцији за привредне регистре⁴² дато је и вођење бројних јединствених централизованих електронских база података попут: регистра привредних субјеката, регистра удружења, регистра комора, регистра стечајних маса, регистра туризма, итд.⁴³

8. Уместо закључка

Правни систем Републике Србије предвидео је низ прописа и посебних управних поступака који познају и уводе институте електронске управе. Имајући у виду да је њихов број велики, готово је немогуће идентификовати све посебне облике електронске управе у посебним прописима. За потпуну трансформацију јавне управе у електронску управу неопходно је омогућити потпуно дигитално вођење управних поступака у оним стварима у којима је то могуће. Дигитализација носи са собом ефикасније обављање управног одлучивања, велике уштеде финансија и времена, како грађанима и привредним субјектима, тако и органима јавне управе.

Поред поменутих, у нормативној пракси јављају се и други облици електронског вођења евиденција и база података, електронске комуникације, електронског пружања услуга, итд. Све то води ка закључку да се управни поступци, општи и посебни, полако дигитализују и у Србији. Законом о електронској управи и појединим одредбама Закона о општем управном поступку, створене су претпоставке које уводе информационо-комуникационе технологије у обављање управних делатности. Наравно, простора за напредак у овом пољу има доста.

Сви анализирани посебни управни поступци имају за циљ поједностављење и оптимизацију административних поступака. Свакако да процес дигитализације побољшава стандард и квалитет живота грађана и истовремено повећава ефикасност, смањује трошкове и креира нову вредност у скоро свим областима живота и рада. У склопу регулаторне реформе Владе Републике Србије усмерене на побољшање услова пословања и смањења административног оптерећења привреде, покренут је вишегодишњи пројекат „е- Папир“ са циљем да се попишу, оптимизују, учине јавно доступним и дигитализују сви административни поступци и остали услови пословања.

⁴¹ Чл. 23, Закона о социјалној заштити.

⁴² Закон о Агенцији за привредне регистре, Сл. гласник РС, бр. 55/2004, 111/2009, 99/2011.

⁴³ Вид. чл. 4, Закона о агенцији за привредне регистре.

Поједностављењем и оптимизацијом административних поступака и стварањем јединственог места са свим информацијама неопходним за пословање, омогућиће се једноставније пословање са минималним трошковима и без непотребне документације. Запослени у државној управи ће захваљујући Регистру имати увид у све поступке и остале услове пословања привреде, чиме ће се олакшати и рад државне управе, обезбедити повезивање, комуникација и дигитализација различитих институција.

*Zoran Jovanović, Ph.D, Full-time Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

ELECTRONIC GOVERNMENT IN SPECIAL ADMINISTRATIVE AREAS

Summary

Although special administrative procedures are numerous and varied, in this research attention will be focused on only some of them. The selection of special administrative procedures to be analyzed was made according to their importance and frequency in practice. Bearing this in mind, the author looks at the institutes and emergent forms of electronic government in: tax procedure, customs procedure, as well as the procedure related to the state survey and cadastre. Also, the author of the paper will refer to inspection supervision and other special administrative regulations that contain electronic government institutes.

Key words: *electronic government, state administration, special administrative procedures, tax procedure, customs procedure, inspection supervision .*

Литература

- Влатковић, М., Јовановић, З. *Управни надзор*, Крагујевац 2016.
Лончар, З., *Посебни управни поступци*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 4/2016.
Welch, E., Hinnant, C., Moon, J., *Linking Citizen Satisfaction with E-Government and Trust in Government*, Journal of Public Administration Research and Theory vol. 5 no. 3/2004.

еУправа, Јединствени информациони систем локалне пореске администрације,
<https://lpa.gov.rs/jisportal/homepage>
Закон о Агенцији за привредне регистре, Сл. гласник РС, бр. 55/2004, 111/2009, 99/2011.
Закон о основном образовању и васпитању, Сл. гласник РС, бр. 55/2013, 101/2017,
10/2019, 27/2018.
Закон о здравственој заштити, Сл. гласник РС, бр. 25/2019.
Закон о пореском поступку и пореској администрацији, Сл. гласник РС, бр. 80/2002 и
30/2018.
Закон о државном премеру и катастру, Сл. гласник РС, бр. 72/2009, 65/2013, 15/2015 –
одлука УС, 96/2015, 47/2017 и 41/2018 – др. закон.
Закон о инспекцијском надзору, Сл. гласник РС, бр. 36/2015, 44/2018, 95/2018.
Закон о полицији, Сл. гласник РС, бр. 6/2016, 24/2018, 87/2018.
Закон о социјалној заштити, Сл. гласник РС, бр. 24/2011.
Канцеларија за информационе технологије и електронску управу, ЈИС ЛПА – Градимостројно друштво, доступно на: <https://www.ite.gov.rs/tekst/2984/jis-lpa.php>
Портал еУправа, Локална пореска администрација, доступно на: <https://euprava.gov.rs/usluge/5194>
Правилник о геодетско-катастарском информационом систему, Сл. гласник РС, бр.
124/2012.
Царински закон, Сл. гласник РС, бр. 95/2018, 91/2019, 144/2020.